

अभ्यासः

मौखिकः

1. अधोलिखितानां पदानाम् उच्चारणं कुरुत—
प्रसिद्धिम्, श्रद्धाम्, अश्वत्थवृक्षः, सहस्राधिकाः, निरञ्जना,
शुष्यति, भ्रमणम् ।

नोट : उच्चारण छात्र स्वयं करें ।

2. निम्नलिखितानां पदानाम् अर्थं वदत —
अवस्थितः, अद्य, ततः परम्, उपविष्टस्य, सम्प्रति,

अधुना

उत्तराणि—

अवस्थितः - स्थित, विद्यमान

अद्य - आज

ततः परम्— इसके बाद

उपविष्टस्य—बैठे हुए का

सम्प्रति—वर्तमान में

अधुना—इस समय

लिखितः

3. निम्नलिखितानां प्रश्नानाम् उत्तरम् एकेन पदेन लिखत—

- (क) बोधगया कस्मिन् मण्डले अस्ति ?
(ख) सिद्धार्थः कदा बोधिं प्राप्तवान् ?
(ग) कस्य छायायां बुद्धं तपस्यां कृतवान् ?
(घ) मन्दिरे बुद्धस्य पाषाणमूर्तिः कस्मिन् आसने वर्तते ?
(ङ) बोधगयापाश्र्वे का नदी प्रवहति ?

उत्तराणि—

(क) गया मण्डले (ख) वैशाख-पूर्णिमायां

(ग) अश्वत्थवृक्षस्य (घ) पद्मासने

(ङ) निरञ्जना

4. क्लृप्तात् उचितरूपं चित्वा रिक्तस्थानं पूरयत —

- (क) विहारराज्यस्य मण्डले बोध
गया अस्ति । (गया, नवादा)
(ख) सिद्धार्थः पूर्णिमायां बोधिं
प्राप्तवान् । (आषाढ, वैशाख)
(ग) बोधगयायां प्राचीनः वृक्षः वर्तते ।
(घ) बुद्धस्य पाषाणमूर्तिः आसने
वर्तते । (पद्म, सिंह)
(ङ) मगधविश्वविद्यालयस्य मुख्यपरिसरः
..... वर्तते । (गयायाम्, बोधगयायाम्)

उत्तराणि—(क) गया, (ख) वैशाख, (ग) अश्वत्थ, (घ) पद्म,
(ङ) बोधगयायाम् ।

5. निम्नलिखितानां शब्दानां प्रयोगेण संस्कृते वाक्यानि रचयत ।
बोधगया, अद्य, पाषाणमूर्तिः, भक्तः, प्रशासनम् ।

उत्तराणि—

बोधगया—बोधगया बिहार राज्ये अस्ति ।

अद्य—अद्य अहं विद्यालयं गमिष्यामि ।

पाषाणमूर्तिः—मन्दिरे पाषाणमूर्तिं वर्तते ।

भक्तः—भक्तः भजनं करोति ।

प्रशासनम्—प्रशासनं राज्यस्य विकासाय प्रयासं करोति ।

6. अर्थानुसारेण पदानि सुमेलयत

	पद	(i)	अर्थ
(क)	अद्य	(i)	इस समय
(ख)	सम्प्रति	(ii)	आज
(ग)	अत्र	(iii)	वहाँ
(घ)	तत्र	(iv)	यहाँ
(ङ)	रमणीयम्	(v)	देखने योग्य
(च)	दर्शनीयम्	(vi)	मनमोहक

उत्तराणि—(क)—(ii), (ख)—(i), (ग)—(iv), (घ)—(iii),
(ङ)—(vi), (च)—(v) ।

7. रिक्तस्थानानि पूरयत —

	एकवचनम्	द्विवचन	बहुवचन
(क)	ग्रामः
(ख)	उपासकः	उपासकौ
(ग)	धारयति	धारयतः
(घ)	करोति

उत्तराणि—

	एकवचनम्	द्विवचन	बहुवचन
(क)	ग्रामः	ग्रामौ	ग्रामाः
(ख)	उपासकः	उपासकौ	उपासकाः
(ग)	धारयति	धारयतः	धारयन्ति
(घ)	करोति	कुरुतः	कुर्वन्ति

8. अधोलिखितानां पदानां सन्धि सन्धिविच्छेदं वा कुरुत —

(क)	तस्य + एव	=
(ख)	पद्म + आसने	=
(ग)	सहस्राधिकाः	=
(घ)	करुणायुक्तश्च	=
(ङ)	तत्रैव	=

उत्तराणि—

(क)	तस्य + एव	=	तस्यैव
(ख)	पद्म + आसने	=	पद्मासने
(ग)	सहस्राधिकाः	=	सहस्र + अधिकाः
(घ)	करुणायुक्तश्च	=	करुणायुक्तः + च
(ङ)	तत्रैव	=	तत्र + एव

9. सत्यम् अथवा असत्यम् लिखत —

- (क) बोधगया बिहारस्य गयामण्डले अस्ति ।
(ख) राजकुमारः सिद्धार्थः आषाढपूर्णिमायां बोधिं प्राप्तवान् ।
(ग) अश्वत्थवृक्षस्य समीपमेव बुद्धस्य प्राचीनं महाबोधि मन्दिरं वर्तते ।
(घ) बुद्धः वटवृक्षस्य छायायां तपस्यां कृतवान् ।
(ङ) बोधगयायां जलमन्दिरम् अस्ति ।

उत्तराणि—

- (क) बोधगया बिहारस्य गयामण्डले अस्ति । (सत्यम्)
(ख) राजकुमारः सिद्धार्थः आषाढपूर्णिमायां बोधिं प्राप्तवान् । (असत्यम्)
(ग) अश्वत्थवृक्षस्य समीपमेव बुद्धस्य प्राचीनं महाबोधि मन्दिरं वर्तते । (सत्यम्)
(घ) बुद्धः वटवृक्षस्य छायायां तपस्यां कृतवान् । (असत्यम्)
(ङ) बोधगयायां जलमन्दिरम् अस्ति । (असत्यम्)